

Asia: VN/11042/2025

Apuvälinepalveluiden laatusuositus ja valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2026 päivitys

Taustakysymykset

Vastaajan taustaorganisaatio

Muu järjestö/yhdistys [Vammaisfoorumi ry]

2.1 Apuvälinepalvelua ohjaavat lait ja säädökset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Vammaisfoorumi toteaa, että oppaan nimi on harhaanjohtava ja vaikeuttaa eri lainsäädäntöihin perustuvien apuvälinepalveluiden kokonaisuuden hahmottamista. Apuvälineitä ja laitteita myönnetään useiden eri lakien nojalla, kuten terveydenhuoltolain, vammaispalvelulain sekä Kelan kuntoutusetuuksia koskevan lainsäädännön perusteella. Näihin liittyvät menettelytavat poikkeavat toisistaan merkittävästi esimerkiksi valituskelpoisten päätösten antamisen ja käsittelyaikojen osalta. Oppaan nimessä ja sisällössä tulisi selkeästi tuoda esiin, että opas kattaa useisiin eri lainsäädäntöihin perustuvia apuvälineitä.

Vammaisfoorumi esittää, että jatkovalmistelussa tulisi myös arvioida, onko tarkoituksenmukaista sisällyttää samaan oppaaseen myös muiden kuin terveydenhuoltolain mukaisten apuvälineiden prosessit. Näiden osalta voisi olla perusteltua viitata erillisiin ohjeistuksiin, jotta eri lakien soveltaminen ja ratkaisuperusteet säilyvät selkeinä.

Vammaisfoorumi toteaa, että oppaassa esitetään kannanottoja ratkaisuihin, jotka perustuvat eri lainsäädäntöihin, vaikka kyseisissä laeissa on keskenään erilaiset myöntämisperusteet. On tärkeää todeta, että opas ei voi ratkaista esimerkiksi asumispalveluyksikössä asuvan vammaisen henkilön tarpeita tilanteissa, joissa tarvittava apu ja tuki perustuvat vammaispalvelulakiin. On olemassa riski,

että viranomaisohjeistus ohjaa käytäntöjä tavalla, joka ei huomioi palveluntuottajien resursseja tai ostopalvelusopimusten sisältöä.

Lausunnossa korostetaan myös hyvän hallinnon toteutumisen varmistamista apuvälineiden hakemisessa. Vammaisfoorumi korostaa, että nykykäytännöissä esiintyy tilanteita, joissa terveydenhuollossa ennakkolisesti arvioidaan henkilön oikeutta esimerkiksi vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin ilman, että henkilö voi tehdä asiassa hakemusta ja saada valituskelpoista päätöstä. Tämä heikentää asiakkaan oikeusturvaa. Päätöksentekovalta esimerkiksi esteettömän asumisen tuessa kuuluu vammaissovialityölle, ei terveydenhuollolle.

YK:n vammaissovimuksen mukaisesti vammaisen henkilön osallisuus tulee huomioida kaikessa viranomaistoiminnassa. Tämä näkökulma tulisi nostaa oppaassa selkeästi esiin erityisesti yksilöllisen tarpeen arvioinnissa ja apuvälineratkaisujen tekemisessä. (YK:n vammaisyleissopimus artikkelit 4.3 ja 19)

Lisäksi on todettava, että opas on luonteeltaan suositus eikä yksin takaa apuvälinepalveluiden yhdenvertaista toteutumista hyvinvointialueilla. Asiakkaiden näkökulmasta apuvälineprosesseissa esiintyy edelleen merkittäviä haasteita, kuten vaikeudet saada yhteys palveluihin, kohtuuttomat viiveet apuvälineiden saamisessa ja korjaamisessa sekä korvaavien apuvälineiden puuttuminen korjausten ajaksi. Vammaisfoorumi katsoo, että näistä syistä tulisi arvioida, onko lainsäädäntöä tarpeen täsmentää asiakkaan oikeusturvan vahvistamiseksi.

Vammaisfoorumi kysyy, voisiko sivulla 4 oleva kirjaus ”Apuvälinetarve arvioidaan aina yksilöllisesti huomioiden apuvälineen tarvitsijan kokonaistilanne (toimintakyky, elämäntilanne, apuvälineen käytön turvallisuus ja käyttöympäristö sekä hänen saamansa muut palvelut” tarkoittaa, että mikäli henkilölle, joka käyttää pyörätuolia ja on anonut apuvälineeksi sähköpyörätuolia ja on vammaispalvelulain perusteella myönnetty henkilökohtaista apua, voitaisiin hylätä hakemus sillä perusteella, että henkilökohtainen avustaja voi ulkona ja pidemmällä matkoilla työntää manuaalituolia?

2.1.2 Vammaispalvelulain mukaiset palvelut

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Vammaisfoorumi toteaa, että palveluprosessien selkeyttäminen terveydenhuollon ja vammaispalvelujen rajapinnassa on välttämätöntä. Erityisesti esteettömän asumisen tuen eri

toteuttamistapoihin liittyy hyvinvointialueilla merkittävää epäselvyyttä, mikä vaikeuttaa asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua ja tarkoituksenmukaisten ratkaisujen tekemistä.

Vammaispalvelujen palveluprosessi eroaa merkittävästi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineprosessista, eikä oppaassa riittävästi avata näiden keskinäistä suhdetta. Myös oppaan ja vammaispalvelujen käsikirjan välinen suhde jää epäselväksi. Oppaassa tulisi täsmentää, miten eri ohjeistukset täydentävät toisiaan ja mitä prosessia missäkin tilanteessa sovelletaan.

Selvyyden lisäämiseksi oppaassa olisi perusteltua viitata hallituksen esitykseen HE 191/2022 vp (s. 210), jossa käsitellään esteettömän asumisen tuen järjestämistä palveluyksikössä sijaitsevaan asuntoon. Kyseiset perustelut auttaisivat rajanvedossa terveydenhuollon vastuulla olevien apuvälineiden ja vammaispalvelulain mukaisten asunnon muutostöiden välillä.

Vammaisfoorumi lisää, että oppaaseen tulisi sisällyttää selkeä velvoite ohjata asiakas tarvittaessa sosiaalihuollon asiakkuuteen sekä varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon välinen yhteistyö. Näin voidaan turvata asiakkaalle tarkoituksenmukainen, yksilöllisiin tarpeisiin perustuva palvelukokonaisuus.

Nykytilanteessa palvelujärjestelmässä esiintyy myös vakavia katvealueita. Esimerkiksi osa kehitysvammaisista henkilöistä jää ilman kommunikoinnin apuvälineitä tai muuta tarvittavaa tukea, koska heitä ei oteta erikoissairaanhoidon palveluihin tai heille ei myönnetä apuvälineitä sieltä. Vastuu siirtyy tällöin perustasolle, jossa tarvittavia apuvälineitä tai tukea ei kuitenkaan ole saatavilla. Tällaisissa tilanteissa asiakas jää palvelujärjestelmässä niin sanottuun ”välitilaan” ilman tosiasiallista mahdollisuutta saada tarvitsemiaan palveluja.

Oppaassa tulisi tunnistaa ja ehkäistä tällaiset tilanteet selkeyttämällä vastuunjakoja sekä varmistamalla, että asiakkaan palvelutarpeen arviointi ja tarvittavien apuvälineiden järjestäminen toteutuvat katkeamattomasti palvelutasolta toiselle siirryttäessä. Tällaisissa tilanteissa asiakas jää palvelujärjestelmässä niin sanottuun ”välitilaan” ilman tosiasiallista mahdollisuutta saada tarvitsemiaan palveluja. (YK:n vammaisyleissopimus artikkelit 9 ja 26)

2.1.3 Kelan ammatillisen kuntoutuksen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Vammaisfoorumi katsoo, että Kelan palveluprosessi eroaa merkittävästi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineprosessista.

Oppaan ehdotettu kirjaus jättää epäselväksi näiden keskinäisen suhteen. Oppaaseen olisi hyvä lisätä velvoite ohjata asiakas tarvittaessa Kelan asiakkuuteen ja terveydenhuollon velvoite yhteistyöhön, jolla asiakkaalle saadaan tarkoituksenmukainen ja yksilöllinen palvelukokonaisuus.

2.2 Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Vammaisfoorumi katsoo, että yhteisinä apuvälineinä ei tule kuvata yleisesti apuvälineitä, joilla siirretään asukkaita yhteisiin tapahtumiin tai tiloihin. Yhteiskäyttöisten apuvälineiden tulisi tarkoittaa ensisijaisesti sellaisia välineitä, joita asukas tarvitsee tilapäisesti esimerkiksi lyhytaikaisesta toimintakyvyn heikkenemisestä johtuen.

Vammaisfoorumi korostaa, että valtaosa pysyvään käyttöön tarkoitetuista liikkumisen apuvälineistä on yksilöllisiä, eikä niiden käyttöä voida järjestää yhteiskäyttöisinä. Asumisyksikössä asuvalta henkilöltä ei voida edellyttää apuvälineiden vuorottelua hänen omassa elinympäristössään esimerkiksi liikkumisen tai ulkoilun osalta.

Vammaisfoorumi haluaa nostaa esiin, että oppaassa tulisi lisäksi täsmentää, että yhteiskäyttöiset apuvälineet voivat olla esimerkiksi yksikön omistamia ja erikseen yksikön tiedoilla merkittyjä apuvälineitä. Samalla on kuitenkin tärkeää korostaa, että yhteiskäytössä olevat apuvälineet eivät poista yksilöllisten apuvälineiden tarvetta tai niiden käyttöä, vaan ne täydentävät palvelukokonaisuutta tilapäisissä tilanteissa.

3 Toimintakyky apuvälinepalvelun perustana

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Vammaisfoorumi katsoo, että ICF-viitekehys on oikein toteutettuna sovellettavissa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen velvoitteisiin. Tämä edellyttää kuitenkin, että toimintakyvyn arvioinnissa annetaan riittävä painoarvo ympäristötekijöille, eikä tarkastelu perustu yksinomaan lääketieteelliseen määrittelyyn.

Nykytilanteessa ICF:stä puhutaan ja siihen ohjataan laajasti, mutta käytännön työssä arviointi perustuu Vammaisfoorumin näkemyksen mukaan edelleen pitkälti lääketieteellisiin kriteereihin. Kaikkien vammaryhmien osalta ICF-ajattelu ei ole vielä juurtunut käytäntöön, mikä johtaa siihen, että yksilön toimintakykyä ja tuen tarvetta tarkastellaan liian kapeasti.

ICF-toimintatavan toimeenpano edellyttää ammattilaisten riittävää tukea ja koulutusta eri alueilla. Lisäksi on varmistettava, että toimintakyvyn arviointi perustuu yhteisesti sovittuihin, poikkitieteellisiin käytäntöihin. Tämä tarkoittaa sitä, että eri toimialojen välillä tulee käydä yhteistä keskustelua ja sopia käytettävistä arviointityökaluista ja teoreettisista lähtökohdista.

Eryteisesti lasten kohdalla on huomioitava, että ICF:n ympäristötekijöihin kuuluvat keskeisesti myös arjen toimintaympäristöt, kuten koulu ja varhaiskasvatus. Näissä ympäristöissä ICF-ajattelu ei ole laajasti käytössä edes teoreettisesti, vaan käytössä on muita viitekehyksiä ja luokitteluja. Tämä vaikeuttaa yhtenäisen, kokonaisvaltaisen arvion muodostamista lapsen tilanteesta.

Mikäli ICF halutaan aidosti käyttöön, tulee:

1. luopua pelkästään lääketieteeseen perustuvasta toimintakyvyn määrittelystä, ja
2. sopia poikkialueellisesti ja moniammatillisesti yhteisistä arviointikäytännöistä, työkaluista ja viitekehyksistä

4 Apuvälinepalveluprosessi

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kappaleet ja luovutusperusteet ovat pääosin selkeitä ja ymmärrettäviä. Vammaisfoorumin katsoo, että kuitenkin apuvälineprosessissa tulisi nykyistä vahvemmin korostaa asiakkaan yksilöllisen tilanteen ja arjen toimintaympäristön merkitystä.

Apuvälineen käytön opetus tulee järjestää aina asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavasti. Lisäksi apuvälineen käytön seuranta on keskeinen osa prosessia, mutta käytännössä sitä ei aina toteuteta lainkaan tai riittävästi. Tämä korostuu erityisesti niin sanottujen ei-kalliiden apuvälineiden kohdalla. Oikein käytetty apuväline tuottaa asiakkaalle parhaan mahdollisen hyödyn ja voi myös ehkäistä tai viivästyttää kalliimpien apuvälineiden tarvetta. Opetuksen ja seurannan avulla voidaan varmistaa, että apuväline on aktiivisessa käytössä ja että asiakas osaa toimia sen kanssa, mukaan lukien huoltoon toimittaminen tarvittaessa.

Vammaisfoorumi huomauttaa, että oppaasta puuttuu kuitenkin keskeinen vaihe: apuvälineen kokeileminen asiakkaan omassa toimintaympäristössä ennen lopullista valintaa. Käytännössä asiakkaan on usein mahdotonta arvioida, vastaako apuväline hänen tarpeitaan ilman mahdollisuutta kokeilla sitä arjessaan, esimerkiksi kotona, työssä, koulussa tai muussa keskeisessä ympäristössä. Vaikka tämä tulisi sisältyä arviointivaiheeseen, se ei toteudu systemaattisesti käytännössä. Tämän vuoksi oppaassa tulisi nimenomaisesti edellyttää apuvälineen kokeilemistä asiakkaan arjen toimintaympäristöissä ennen päätöksentekoa.

Lisäksi vastuuta apuvälineen toimivuuden arvioinnista ei voida jättää yksin asiakkaalle, sillä asiakkaalla ei välttämättä ole edellytyksiä arvioida apuvälineen soveltuvuutta tai huollon tarvetta. Tämän vuoksi myös apuvälineen luovuttajalla tulee olla selkeä vastuu käytön ohjauksesta, seurannasta ja toimivuuden varmistamisesta.

Vammaisfoorumi vaatii, että apuvälineen käytön opetus tulisi aina järjestää asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavasti.

Apuvälineen käytön seuranta ei aina järjestetä lainkaan tai riittävästi. Tämä korostuu ns. ei-kalliiden apuvälineiden luovutuksessa. Oikein käytetty apuväline kuitenkin antaa asiakkaalle parhaan hyödyn ja ainakin hidastaa kalliimpien apuvälineiden tarpeen syntyä. Opetuksen ja seurannan avulla voidaan varmistaa, että apuväline on asiakkaalla aktiivisessa käytössä ja hän hyötyy siitä. Seurannalla voidaan myös varmistaa se, että asiakas osaa tarvittaessa toimittaa apuvälineen huoltoon.

Asiakkaalle saattaa olla mahdotonta arvioida vastaako apuväline hän tarvettaan sekä sitä, onko apuväline huollon tarpeessa. Siksi vastuuta tulisi olla myös luovuttajalla

6.1 Potilas- ja laiteturvallisuus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.2.1 Hyvinvointialueiden vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Yleisellä tasolla hyvinvointialueen vastuuta kuvaavat kappaleet ja kirjaukset ovat kannatettavia, selkeitä ja ymmärrettäviä. Mutta ilmaisu ” samoin perustein” vaatii tarkentamista Vammaisfoorumin

mukaan. Lisäksi koemme, että saattaisi olla tarpeen lisätä oppaaseen ohjausta siitä, miten hyvinvointialueen on käytännössä toteutettava kappaleessa kuvattua vastuutaan. Muutoin toimintatavat saattavat eriytyä merkittävästi eri hyvinvointialueilla.

6.2.2 Apuvälineen omistavan tahon vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Oppaan kirjaukset ovat Vammaisfoorumin mielestä kannatettavia, selkeitä ja ymmärrettäviä. Vammaisfoorumi korostaa edelleenkin asiakkaan yksilöllisen tilanteen merkitystä. Siksi asiakkaan itsensä lisäksi opastusta ja neuvontaa apuvälineen käytössä on annettava asiakkaan avustajille, läheisille tai muille henkilöille, jotka osallistuvat asiakkaan arjesta suoriutumiseen. Lisäksi Vammaisfoorumi korostaa apuvälineen käytön seurannan merkitystä. Lisäksi saattaisi olla tarpeen lisätä oppaaseen ohjausta siitä, miten hyvinvointialueen on käytännössä toteutettava kappaleessa kuvattua vastuutaan. Muutoin toimintatavat saattavat eriytyä merkittävästi eri hyvinvointialueilla.

6.2.3 Apuvälineen käyttäjän vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Oppaan kirjaukset ovat kannatettavia, selkeitä ja ymmärrettäviä. Vammaisfoorumi korostaa edelleenkin asiakkaan yksilöllisen tilanteen merkitystä. Siksi asiakkaan itsensä lisäksi opastusta ja neuvontaa apuvälineen käytössä on annettava asiakkaan avustajille, läheisille tai muille henkilöille, jotka osallistuvat asiakkaan arjesta suoriutumiseen. Lisäksi Vammaisfoorumi korostaa apuvälineen käytön seurannan merkitystä. Lisäksi saattaisi olla tarpeen lisätä oppaaseen ohjausta siitä, miten hyvinvointialueen on käytännössä toteutettava kappaleessa kuvattua vastuutaan. Muutoin toimintatavat saattavat eriytyä merkittävästi eri hyvinvointialueilla. Vammaisfoorumi katsoo, että asiakkaan toimintakykyni ja sen heikentymisen esiintuomien seikkojen vaikutus on huomioitava näissä vastuissa ja velvoitteissa. Vaadimme, että tämä on kirjattava selkeästi apuvälineen käyttäjän vastuuta kuvaavaan kappaleeseen. Esimerkiksi seuraavat kohdata vaativat tarkennusta, jotta soveltamisessa ei tehdä ”ylilyöntejä”:

- ohjaa ja opastaa avustavia henkilöitä turvalliseen käyttöön
- ylläpitää ja puhdistaa apuvälineen käyttöohjeiden mukaisesti
- palauttaa apuvälineen puhdistettuna

- korvausvastuu käyttöohjeiden vastaisesta käytöstä tai huolimattomuudesta aiheutetuista kustannuksista

6.3 Apuvälineen huolto/korjaus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Huoltoa ja korjauksia koskevat kirjaukset ovat pääosin selkeitä ja ymmärrettäviä, mutta nykyisessä muodossaan ne jäävät liian yleiselle tasolle. Vammaisfoorumi vaatii, että kirjauksia tulee täsmentää siten, että apuvälineistä vastaavilla tahoilla on velvollisuus järjestää korvaava apuväline huollon tai korjauksen ajaksi silloin, kun kyse on asiakkaan turvallisuuden, kommunikaation ja arjen sujuvuuden kannalta välttämättömästä apuvälineestä. Tämä on erityisen tärkeää esimerkiksi sähköpyörätuolia käyttävien henkilöiden kohdalla, joilla on rajallisesti avustajia ja joiden liikkuminen on täysin apuvälineen varassa. Lisäksi se on välttämätöntä kuulon apuvälineiden osalta, koska ilman korjauksen ajaksi saatavaa apuvälineittä ihmiset ovat työ- ja toimintakyvyttömiä ja ovat todistetusti joutuneet sairauslomalle sen tähden, etteivät he ole saaneet korvaavaa apuvälinettä.

Huollon ja korjausten järjestämisessä tulee lisäksi korostaa asiakkaan toimintakyvyn merkitystä sekä sitä, että ratkaisuissa on huomioitava yksilölliset tarpeet ja selkeä vastuunjako.

Oppaassa esitettyä kirjausta: ”Kun huolletaan tai korjataan päivittäisessä suoriutumisessa välttämätöntä apuvälinettä (esim. pääasiallinen liikkumisen apuväline), tulee se korjata viiveettä” tulisi täydentää siten, että siinä mainitaan erikseen myös kommunikoinnin apuvälineet. Osalle asiakkaista kommunikointi ei ole mahdollista ilman apuvälinettä, jolloin niiden toimivuus, saatavuus sekä viiveetön huolto ja korjaus ovat keskeisiä perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

Kokonaisuutena oppaassa tulee vahvistaa velvoittavuutta korvaavien apuvälineiden järjestämisestä sekä varmistaa, että huolto- ja korjausprosessit turvaavat asiakkaan arjen jatkuvuuden kaikissa tilanteissa.

Vammaisfoorumi korostaa, että apuvälineiden huollon sujuvuudella on myös keskeinen rooli vammaisten ihmisten työelämäosallisuudessa ja myös työnantajien asenteissa vammaisia ihmisiä kohtaan. Jos vammaisen henkilö on pitkiä aikoja poissa töistä apuvälineen huollon pitkän keston vuoksi, tällä voi olla laajoja vaikutuksia vammaisten ihmisten rooliin työelämässä.

6.4 Apuvälineiden kuljetus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.5 Kaksoiskappale

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Vammaisfoorumi huomauttaa, että hengityslaitteen varassa elävät henkilöt tarvitsevat elämää ylläpitävien laitteiden, kuten hengityslaitteen ja imulaitteen, kaksoiskappaleet sekä kodin ulkopuolella liikkumista varten että tilanteisiin, joissa laite yllättäen rikkoutuu. Näissä tilanteissa kaksoiskappale ei ole varuste, vaan välttämätön edellytys hengissä säilymiselle. Tämän vuoksi oppaassa tulisi selkeästi todeta, että kaksoiskappaleen luovuttamisen perusteena on myös välttämättömän apuvälineen rikkoutumisriski.

Samalla oppaassa tulisi tarkentaa, mitä tarkoitetaan apuvälineen välttämättömyydellä. Tulkinnassa on ollut epäselvyyttä, mikä on johtanut vaihteleviin käytäntöihin. Välttämättömyyden arvioinnissa tulisi huomioida apuvälineen merkitys asiakkaan hengissä säilymiselle, terveydelle ja päivittäisestä elämästä suoriutumiseen.

Lisäksi Vammaisfoorumi nostaa esiin, että on tarpeen selkeyttää vastuunjako eri toimijoiden välillä. Esimerkiksi opetustoimen vastuulla ovat opetukseen osallistumisen edellyttämät apuvälinepalvelut, eivät kaikki oppilaan kouluajana tarvitsemat kaksoiskappaleet. Tämän rajauksen tulisi ilmetä oppaassa selkeästi, jotta vastuut eivät jää epäselviksi ja asiakkaan tarvitsemat elintärkeät apuvälineet turvataan kaikissa tilanteissa.

6.6 Apuvälineiden hankintatavat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Vammaisfoorumi nostaa esiin, että apuvälineiden hankintatapoihin, kuten suoraan hankintaan, hyvinvointialueen myöntämään maksusitoumukseen ja palveluseteliin, liittyviin käytäntöihin on eri alueilla tullut kiristyksiä, jotka ovat asiakkaiden näkökulmasta ongelmallisia. Käytännössä asiakkaille saatetaan tarjota vain yhtä apuvälinevaihtoehtoa, eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole saatavilla, vaikka

tarjottu apuväline ei vastaisi asiakkaan yksilöllistä tarvetta. Tämä on ristiriidassa oppaan keskeisen periaatteen kanssa, jonka mukaan apuvälineen tulee perustua yksilölliseen tarpeen arviointiin.

Hankintatapoja koskevissa linjauksissa tulee huomioida nykyistä selkeämmin yksilöllisesti valmistettavien apuvälineiden erityispiirteet. Tällaisia ovat esimerkiksi yksilöllisesti muotoillut, asiantuntevaa käsityö- ja muotoilutaitoa edellyttävät apuvälineet, kuten raajaproteesit ja ortoosit. Näiden apuvälineiden kohdalla keskeistä ei ole pelkästään hankintahinta, vaan ennen kaikkea laatu, istuvuus ja käyttäjälle aiheutuva toiminnallinen hyöty.

Saatujen kokemusten perusteella pelkkään hintaan perustuva kilpailutus voi johtaa tilanteisiin, joissa valittu valmistaja ei kykene tuottamaan käyttäjälle sopivaa yksilöllistä apuvälinettä. Tällä voi olla vakavia seurauksia, kuten apuvälineen käyttämättömyys tai pahimmillaan lisävammojen syntyminen.

Oppaassa tulisi siksi korostaa, että yksilöllisten apuvälineiden hankinnassa tulee varmistaa riittävä asiantuntemus, laatu ja yksilöllinen soveltuvuus, eikä hankintapäätöksiä tule tehdä ensisijaisesti hinnan perusteella. Hankintakriteereitä tulisi täsmentää siten, että ne tukevat turvallisten ja tarkoituksenmukaisten apuvälineratkaisujen toteutumista.

Lisäksi oppaassa esitetty kirjaus siitä, että lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineen hankkimiseksi annettavan palvelusetelin arvon tulee olla sellainen, että sillä voi hankkia asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavan tavanomaisen apuvälineen, on liian epämääräinen. Ilmaisuu ei ohjaa riittävästi siihen, miten palvelusetelin arvo määritellään tai mitä tarkoitetaan apuvälineen tavanomaisuudella. Tämän vuoksi oppaassa tulisi tarkentaa sekä palvelusetelin arvon määrittelyperusteita että tavanomaisuuden käsitettä, jotta asiakkaan yksilölliset tarpeet tulevat aidosti huomioituiksi ja yhdenvertaisuus toteutuu.

7 Oppaassa käytetyt käsitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Vammaisfoorumi katsoo, että käsite kuluttajatuote on oppaassa liian epämääräinen ja tulkinnanvarainen. Määrittely jää epäselväksi, mikä voi johtaa vaihteleviin käytäntöihin eri alueilla. Esimerkiksi palvelusetelillä hankittavat tuotteet voidaan joissain tilanteissa tulkita kuluttajatuotteiksi, vaikka ne tosiasiallisesti vastaavat yksilölliseen apuvälinetarpeeseen.

Epäselvä määrittely voi johtaa myös epäyhdenvertaisiin ratkaisuihin. Esimerkiksi lyhytkasvuisille soveltuva potkulauta on joissain tapauksissa myönnetty apuvälineenä, mutta monissa ei. Kyseinen

väline edellyttää usein yksilöllistä valmistusta tai muokkausta ja toimii käyttäjälleen merkittävänä liikkumisen apuvälineenä.

Oppaassa tulisi täsmentää kuluttajatuotteen määritelmää sekä selkeyttää rajanvetoa yksilöllisesti muokattujen tai erityistarpeeseen hankittavien välineiden ja tavanomaisten kuluttajatuotteiden välillä, jotta asiakkaiden yhdenvertaisuus toteutuu paremmin.

04 03 33 Hengitystieortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

04 06 06 Tukisukat ja tukihihat käsivarsille ja jaloille ja muille kehon osille

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 Ortoosit ja proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 15 Toiminnalliset hermo-lihasstimulaattorit ja hybridiortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 18 Yläraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 24 Alaraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 30 03 Peruukit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 09 Pukeutumisen ja riisuutumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 12 WC-apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 33 Peseytymis-, suihku- ja kylpyvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 08 Valkoiset kepit ja tukikepit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 23 Pyörätuolit, lisävoimalliset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 24 09 Käsikäyttöisten pyörätuolien lisävoimalaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

15 Kotielämän ja siihen osallistumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 03 Valonsuodattimet (absorptiolasit)

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 06 Silmälasit ja piilolinssit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 09 Suurentavat lasit, linssit ja linssikokoonpanot

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 18 Suurennuslaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 06 Kuulon apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 13 21 Daisy-soittimet ja e-kirjojen lukijat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 29 Merkinanto-, hälytys- ja paikannusvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 39 05 Tuntoaistiin perustuvat näytöt

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 45 Suunnistautumisvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

24 06 Apuvälineet pakkausten käsittelyyn

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

Poistettavaksi ehdotettavat luokat

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 06 Kenkälusikat ja saapasrengit?

-

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 09 Vaatepitimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 09 42 06 Sähköhammasharjat

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 01 Siivuttajat ja leikkurit

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 04 Juustohöylät

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 05 Raastimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 06 Hakkurit

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 02 Kuorimaveitset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 04 Siemenkodan poistimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 12 Leivontavälineet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 09 Astiankuivaustelineet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 15 Tiskiliinan vääntimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 09 18 01 Ruokalautaset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 15 21 01 Yleissakset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 03 Avaajat

-

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 06 Putkilonpuristimet

-

Kyröläinen Anni
Vammaisfoorumi ry